

cap enrera les tristes terres que heu deixat: aquest *bellesguard* és la delícia de la meua vida» (Pere Coromines, *Quan un s'acosta a la Ciutat*, en *A Recés dels Tamarius*, iv, p. 205, narració escrita c. 1903, si bé a l'autògraf havia escrit *miranda*, però apareix rectificat així a l'ed. de 1925). *Bellestar* cat. ant. 'indret d'estada plaent', usat en el S. XIII pels *Set Savis*, 130, 146, i avui conservat només com a nom de poble de l'Urgellet i de la Tinença. *Bellombra* 'arbre coster mallorquí', del qual ens parla l'arxiduc Lluís Salvador (*Die Balearen* II, 38) amb referència a Vallde-mossa.

¹ També en italià *le Belle Arti* és calc del francès, com constata Al. Schiaffini, *Momenti della Storia Ling.* II, 109, que li sent encara un regust poc distingit i burocràtic, i en cita l'ús en tractats de preceptiva, com el de S. Bertinelli. — ² «Segons que eu veg, *bel séyer*, de gran coratge est tu», 97v2 diu la Princesa a St. Jordi, quan no fuig del drac que s'atansa. — ³ «Tot ella era un tremolor seguit ... sense temps de dir-li res, a *bell feix* l'he agafada y me l'he enduta, podent ab prou feyna arrencar-li les mans de la barana», c. 1875, *Julita*, p. 40. — ⁴ «Acabat es convit o sacrifici la tornava de *bell nou* a son lloc», Camps i Merc., *Folkl. Menorquí Pagesia* II, ²⁵ 59; «noves combinacions que mai se repeteixen, sinó que sempre causen s'impressió de lo inesperat, de lo creat de *bell nous*», Arx. Lluís Salvador, *Die Bal.*, p. 130. — ⁵ A Bielsa això ha conduït a una soldadura amb *algun*, o sigui *belagun a o b*, Badia, ³⁰ *Rom.* LXXIV, 432. — ⁶ En aparença té raó aquest en considerar que en la locució mall. *fer bell* «acabar de fer net el blat», «llevar-lo de l'era» (*B DLC* XIV, 220; als Llombarde XIII, 14) tenim el nostre adjectiu. Sense negar-ho ni assegurar-ho, cal veure ³³ millor si no es tracta de *bellar* 'ventar el blat', *bell* 'acte de ventar' que Sanelo i d'altres assenyalaren en terres valencianes, i que sens dubte són formes paral·leles del cast. *beldar* VENTILARE de versemblant origen mossàrab. — ⁷ Aquest, més freqüent: Appel en dóna exs. en Guilhem de Peitieu, R. de Berbezilh i Sordel, de *beleza* només un però és en rima i en un vell trobador, Guiraut d'Espanha, *Chrest.*, 50.31. — ⁸ Però els exs. mostren l'atmosfera trobadoresca i cavalleresca del mot: «respòs lo ⁴⁵ cavaller: — Amor e *beutat* e valor m'ajuden a provar que ma dona sia mellor», *Blanquerna* II, 49.6. En la Renaixença és mot ben floreal, però després consolidat en l'ús literari si bé sembla amb regust molt llibresc. No és estrany, però, que en ⁵⁰ rossellonès hagi transcendit a un nivell de llengua general: en una acc. figurada acostant-se a la idea de cosa interessant, escaient o hàbil «era una *boutat* per la gent que ho sabien fer» sento a Bompàs a un vellet de 88 anys d'extracció ben popular. — ⁵⁵ ⁹ D'ús tradicional sobretot amb el matís de 'millora per embellir una construcció', que ja es documenta en el S. XVII (pseudo-Boades, *DBal.*): «la iglésia y convent de monjas de Sant Joan — és *regular*, ab alguns *embelliments* [que] s'hi han fets», B. de ⁶⁰

Maldà, *Excursions*, p. 37. — ¹⁰ Una bona prova d'aquest sentiment i per part d'un jutge de tan peremptòria excepció com Dante, és que quan aquest fa parlar Arnaut Daniel en la seva llengua, en interpellar-lo en el seu *Purgatori*, li posa el mot a la boca des del primer vers: «Tan m'abelis vostre cortés deman / que ieu no-m puese ni -m vuell a vos esdire: / Ieu sui Arnautz, que plor e vau cantan...!» El mot en efecte apareix ja en els grans trobadors del S. XII, com Peire d'Alvernhe («anc joi de negun linhatge / non vi que tan m'abelis...», Appel, *Chrest.*, 62b14), Riambau de Vaqueiras, Peire Cardenal, *Vida de Ventadorn*, etc. — ¹¹ Interessa de constatar que aquest ús té un paral·lel exacte en llengua basca. *Ederretsi* derivat de *ederr* 'bell, formós', que en l'ús comú del baix-navarrès (Donibane Garazi, i ja en Salaberry, a. 1855) només vol dir «sembler beau», en el dialecte guipuscoà i en altres localitats de Baixa i Alta Navarra (Laram) vol dir «gustar, complacerse, aprobar». ¿Calc de l'occità en basc, o prolongació paral·lela d'un substrat semàntic remot, comú a les tres llengües? Fóra en tot cas prematur de descartar aquesta alternativa. — ¹² No sé que cap romanista ni provençalista ho hagi ni intentat, car posar-li al costat «*bellator», com fan Appel (*Prov. Phon.*, 42b) i el FEW (I, 320a3) no és ni intentar un començament d'explicació morfològica, única que cal. S'ha citat un fr. ant. *belisour* (rar, o no pròpiament francès) i un fr. ant. *belais* «ce qu'il y de mieux, de plus beau» (al qual en *Rom.* XXXV, 15, hom atribueix una base esquemàtica *BELLATIUS). Això i no res és tot u. — ¹³ Segons Colmeiro IV, 149-50 l'*Atrapa Belladonna L.* es troba a molts indrets catalans del Pirineu i el pre-Pirineu i figura amb aquest nom, en català, en Oliveres, en castellà en Suárez de Ribera, c. 1733, i com a cast. *belladama* en Quer, a. 1762. De la mandràgora, altra solanàcea, en tracta a continuació.

BELLEU, 'potser', adv. ant. i avui ross., en oc. antic *benleu*, fet de *ben*, i *lleu* que significà 'lleuger' i, com a adverbí, 'fàcilment'.¹ □ I.² doc.: *ben leu*, Llull (citat per Alart, *InuLC*, de les *Poesies* de Llull, ed. J. Rosselló, 330).

El text de Llull diu: «mas per què no-us volets abstenir de plorar? / porà ésser *ben leu* que me-n vulla hujar?», on el sentit és «... potsers podrà ésser que me-n cansi?», i llegim en un doc. de 1325: «no li era senblat [= semblant] que jo deges retre la comessio dels hofycis en neguna manera, per tal com *ben leu* el n-auria plaer; o, si no n-avia plaer, no hi daria molt», Finke, *Acta Arag.* III, 468.

És part del vocabulari corrent del rossellonès (Grandó, *Misc. Fabra*, p. 182); *AlcM* el documenta, a més a més, a Conflent; oït a Tuès (Conflent), a Font-rabiosa (Capcir), i a la Cerdanya francesa només a la Cabanassa (amb e tònica) i a una dona de Caldegues (1959). Cf. una altra formació adverbial amb *ben*: *ben sé*, adv. ant. 'segurament, probablement', menor-